

Guldaldertidens Elvis Presley?

En broget kalejdoskopi, der giver et vist indtryk af, hvor anderledes guldaldertidens mennesker levede i forhold til den virkelighed, vi kender i dag.

Dorthe Sondrup Andersen:
Guldalder uden forgyldning
People's Press. 2004. 388s. 299 kr.

Af Karen Klitgaard Povlsen

Det er ikke let at anmelde denne bog af mag.art. i litteraturvidenskab Dorthe Sondrup Andersen, for både forord, efterord og bagflap understreger, at dette ikke er et videnskabeligt værk, og mine indvendinger undervejs i læsningen har netop været indvendinger, der havde med bogens manglende videnskabelige apparat at gøre.

Så lad det være sagt straks: Det er underholdende læsning Dorthe Sondrup tilbyder sin læser, bogen er skrevet humoristisk, men også med en form for ironisk distance til sin tid, guldalderen, og til sine personer, de allerede bekendte digtere og nogle malere, der færdedes i København og omegn i perioden 1800-1849. Et eksempel er den karakteristisk, som overskriften til dette er del af, nemlig en billedtekst til J.L. Lunds portræt af den unge Adam Oehlenschläger:

Hvis det ellers må være tilladt at minde om et langt senere idol, vil jeg for egen regning og risiko påstå, at Adam Oehlenschläger var guldaldertidens Elvis Presley. (XII)

Der er mange af den slags aktualiseringer, og der er mange antagende *måske'er*, *vist nok'er* osv. Det betyder sammen med den ironisk-humoristiske tone, at det bliver svært at leve sig ind i stoffet og personerne.

Stoffet er stort – og interessant – og personerne er mange. I de mange kapitler om kærlighed, forlovelse, ægteskab, kønsroller, forældreskab, hverdag og familieliv møder vi de kendte: Friederike, Constantin, Ida og Carl Brun, Charlotte Schimmelmänn, Kamma og Knud Lyne Rahbek, Johan Ludvig og Johanne Louise Heiberg og Michael Wiehe, Søren Kierkegaard og Regine Olsen, Christian Winther og Alvilda Müffelmann, C.E.F. Weyse og Julie Tutein, Henrik Hertz og Hanna Nathanson, Adam Oerhenschläger og Christiane Heger, Lotte Oehlenschläger og Ludvig Phister, Grevinde Danner, Kong Frederik VII og Carl Berling, Steen Steensen Blicher og Ernestine, H. C. Andersen og Jenny Lind osv. De vrimler, vi kender de fleste allerede, men interessen her gælder følelserne, hverdagen og tidens psykiske klima: Dybt interessant.

Men som antydnet synes jeg ikke, bogen holder, hvad den lover. For det psykiske klima ses så meget i lyset af årene på denne side af 2000, hvor vore idealer om kærlighed også i ægteskabet, om en hverdag, som giver plads til de fleste i familien og ikke bare mændene, om

omgang mellem kønnene, som går ud over et stjålet kig under en kyse, er den konstante klangbund af normalitet. At Jens Baggesen ligger otte måneder på Sophie Ørstedes sofa og lugter af snus, men nok aldrig kommer under skørterne på Sophie, bliver en morsom kuriositet, mere end det bliver noget, man gerne ville kunne forstå.

Illustration fra bogen: Familien Nathanson malet af C.W. Eckersbjerg 1818.

En del halve sandheder

Personerne er så mange, og de fleste dukker op i mange kapitler, så ingen rigtig kommer i fokus. For mig går det mest galt, når det drejer sig om personligheder, som jeg ved noget om, f.eks. familien Brun, hvor en del halve sandheder og nogle decideret forkerte ukritisk bringes til torvs i bogen. F.eks. rejste Friederike Brun ikke primært til kur- og badesteder. Hun rejste sydpå for helbredets skyld, men boede i lange perioder i Skt. Petersborg, Geneve, Rom, Napoli og Pisa for at omgås mennesker og se på kunst og skrive bøger om det. Hun blev ikke morfinmisbruger i stor skala "da hun af sin mand blev kommanderet tilbage til det kolde Nord" (s.213) – hun brugte morfin i det meste af sit liv, som så mange andre gjorde dengang, for at dæmpe smerter og for at kunne sove efter de meget anstrengende salonaf-tener. Misbrugervinkelen er moderne!

Det er blot ét blandt en del eksempler alene om Friederike Brun, og det gør mig mistænksom over for andre dele af bogen. Da der hverken er kilder, referencer eller en litteraturfortegnelse bagest i bogen, kan hverken jeg eller andre gå forfatteren i skoene, og det gør det ikke bedre (igen det uakademiske). Når det er sagt, så må det også siges, at der er mange meget spændende historier i bogen, at de fleste handler om forholdet mellem kønnene i 1800tallet, og at selve mængden af personer og historier bliver til en broget kalejdoskopi, som alli-

gevel giver et vist indtryk af, hvor anderledes de i eftertiden kendte levede dengang i forhold til det, vi kender i dag. Og så er bogen velskrevet og morsom!

Den brede pensel og det store persongalleri er altså bogens akilleshæl og store fordel. Den kan bruges som indgang til en periode og til arkivernes stadig ubrugte materialer. For selvom der ikke er kildeangivelser, så er kilderne især det allerede trykte og det er mest af og om mænd. Det er også deres breve, manuskripter og dagbøger, der fylder det meste i arkiverne, men der er rester og pletter af det andet køn også der – også i de undervurderede og ofte udeladte dele af mændenes breve, dagbøger og håndskrifter.

Og så kan den faktisk – på trods af mine sure opstød – bruges som ren og skær fornøjelseslæsning, måske især for ikke-videnskabeligt interesserede.

Karen Klitgaard Povlsen er lektor, ph.d. ved Institut for Informations- og Medievidenskab, Aarhus Universitet.